

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ*

Δύναμη, Σημασία και Θαύματά του

Εισαγωγικά

Πριν από είκοσι αιώνες ο σταυρός ήταν όργανο ατιμωτικής τιμωρίας και φρικτού θανάτου. Οι Ρωμαίοι καταδίκάζαν στην ποινή της σταυρώσεως τους πιο μεγάλους εγκληματίες.

Σήμερα ο σταυρός κυριαρχεί σ' ολόκληρη τη ζωή των πιστών χριστιανών, σ' ολόκληρη τη ζωή της Εκκλησίας μας, ως όργανο θυσίας, σωτηρίας, χαράς, αγιασμού και χάριτος. Όπως γράφει ο ιερός Χρυσόστομος, «αυτό το καταραμένο και αποτρόπαιο σύμβολο της χειρότερης τιμωρίας τώρα έχει γίνει ποθητό και αξιαγάπητο». Παντού το βλέπεις. «Στην αγία Τράπεζα, στις χειροτονίες των ιερέων, στη θεία λειτουργία· στα σπίτια, στις αγορές, στις ερημιές και στους δρόμους· στις θάλασσες, στα πλοία και στα νησιά· στα κρεβάτια και στα ενδύματα· στους γάμους, στα συμπόσια, στα χρυσά και τ' ασημένια σκεύη· στα κοσμήματα και στις τοιχογραφίες... Τόσο περιπόθητο σ' όλους έγινε το θαυμαστό αυτό δώρο, η ανέκφραστη αυτή χάρη.»

Πράγματι, όπου κι αν στρέψει κανείς το βλέμμα του, μέσα κι έξω από τον ναό, θα δει το σημείο του σταυρού. Σαν ορατό, σχηματικό σύμβολο, αλλά και σαν ιερή χειρονομία. Το σημείο του σταυρού δεσπόζει στη ζωή της Εκκλησίας. Γιατί όμως;

Γιατί από τότε, που πάνω στον σταυρό καρφώθηκε και πέθανε για τη σωτηρία του κόσμου ο ίδιος ο Θεός, ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός, το όργανο αυτό της τιμωρίας έγινε όργανο σωτηρίας. «... Ου γαρ έτι καταδίκης εστί τιμωρία, αλλά τρόπαιον εδείχθη ημίν σωτηρίας», λέει ένα τροπάριο. Το αντικείμενο της αισχύνης έγινε η δόξα της Εκκλησίας. Της κατάρας το σύμβολο, έγινε «αράς της αρχαίας λύτρον». Της οδύνης και του θανάτου το ξύλο, έγινε «χαράς σημείον» και «ζωής ταμείον». Και όλ' αυτά, επειδή πάνω στο ξύλο του σταυρού, μαζί με το πανάχραντο σώμα Του, ο Κύριος κάρφωσε και τις αμαρτίες μας. Όπως γράφει ο άγιος απόστολος Παύλος, μας χάρισε «πάντα τα παραπτώματα, εξαλείψας το καθ' ημών χειρόγραφον... προσηλώσας αυτό τω σταυρώ.»

Ο Σταυρός του Χριστού μας συμφιλώσε με τον ουράνιο Πατέρα, από τον Οποίο μας είχε χωρίσει ο διάβολος, εξαπατώντας τους προπάτορες. Ο Σταυρός του Χριστού μας άνοιξε τη βασιλεία των ουρανών, αφού μέχρι τη σταύρωση Εκείνου ο άδης κατάπινε αχόρταγα ακόμη και τους δικαίους. Γι' αυτό έχει τόση δύναμη και χάρη, τη δύναμη και τη χάρη του Χριστού, που, όταν σταυρώθηκε, τη μεταβίβασε με τρόπο μυστικό και ακατάληπτο στον τίμιο σταυρό Του, όπως σοφά μας λέει και η υμνολογία: «Ο σταυρός σου, Χριστέ, ει και ξύλον οράται τη ουσία, αλλά θείαν περιβέβληται δυναστείαν· και αισθητώς τω κόσμω φαινόμενος, νοητώς την ημών θαυματουργεί σωτηριάν...».

Ο σταυρός λοιπόν έγινε το σύμβολο του ίδιου του Χριστού. Σύμβολο, που τρέμουν τα δαιμόνια.

Η ανεκτίμητη αξία του Τιμίου Σταύρου

Αν είναι όμως πράγματι έτσι, γιατί τότε υπάρχουν άνθρωποι, που αρνούνται, αποστρέφονται και ατιμάζουν τον σταυρό; «Πολλοί γαρ περιπατούσιν», γράφει ο απόστολος Παύλος, «ους πολλάκις έλεγον υμίν, νυν δε και κλαίων λέγω, τους εχθρούς του σταυρού του Χριστού, ων το τέλος απώλεια...».

Πράγματι, ορισμένοι αιρετικοί είναι «εχθροί του σταυρού». Ο σταυρός, λένε, είναι όργανο εγκλήματος, και αποτελεί ειδωλολατρία η απόδοση σ' αυτόν τιμής. Υποστηρίζουν μάλιστα πως η αρχαία Εκκλησία δεν χρησιμοποιούσε το σημείο του σταυρού.

Η άποψη αυτή είναι πλανεμένη. Πρώτον, επειδή η Εκκλησία μας δεν τιμά τον σταυρό, σαν ένα τυχαίο γεωμετρικό σχήμα. Δεύτερον, επειδή η τιμή προς το σημείο του σταυρού έχει την αρχή της στους αποστολικούς ήδη χρόνους. Τρίτον, επειδή ο ίδιος ο Θεός φανέρωσε με υπερφυσικά γεγονότα, σε διάφορες περιπτώσεις και εποχές, ότι ο σταυρός αποτελεί το σύμβολό Του. Και τέταρτον, επειδή με το σημείο του σταυρού έγιναν και γίνονται εξαισία θαύματα.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά.

A'. Η τιμή στον σταυρό είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τον Εσταυρωμένο και Αναστάντα Κύριό μας Ιησού Χριστό

Η Εκκλησία μας δεν τιμά τον σταυρό αυτό καθαυτό, ως απλό σχήμα, αποδεδειγμένο από τον εσταυρωμένο Κύριο. Αυτό θα ήταν πράγματι ειδωλολατρία. Αλλά τον τιμά, ως το σύμβολο της μεγάλης θυσίας του Χριστού, από την οποία απορρέει η χάρη, ο αγιασμός και η σωτηρία του ανθρώπου. Τον ασπάζεται και τον προσκυνεί ως το σημείο του Υιού του ανθρώπου (Ματθ. 24, 30), που έχει προσλάβει μυστικά και ακατάληπτα, όπως είπαμε, τη χάρη και τη δύναμή Του.

Βλέποντας ο πιστός το σχήμα του σταυρού, κάνοντας το σημείο του σταυρού, προσκυνώντας τον «τύπον» και το σύμβολο του σταυρού, βλέπει με τα μάτια της ψυχής του και προσκυνεί τον εσταυρωμένο Ιησού. «Δεν ασπαζόμαστε τον σταυρό ως Θεό, αλλά δείχνουμε έτσι τη γνήσια διάθεση της ψυχής μας προς τον Εσταυρωμένο», γράφει ο άγιος Ιερώνυμος. Και ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός διευκρινίζει ότι, εκτός από το τίμιο Ξύλο, «προσκυνούμε και τον τύπο του τιμίου και ζωοποιού σταυρού, αν και είναι από διαφορετική ύλη κατασκευασμένος, όχι βέβαια τιμώντας την ύλη, μη γένοιτο, αλλά τον τύπο, ως σύμβολο του Χριστού».

Πόσο δίκαιο έχουν οι άγιοι Πατέρες, θα διαπιστώσουμε παρακάτω, εξετάζοντας την αγιαστική και θαυματουργική δύναμη του σημείου του σταυρού.

B'. Η τιμή στο σημείο του σταυρού υπήρχε πάντοτε και εξαρχής στην Εκκλησία

Η αρχή της τιμής προς το σημείο του σταυρού χάνεται στα βάθη της χριστιανικής αρχαιότητας, μια και μας παραδίδεται από τους αποστολικούς χρόνους.

Ο άγιος απόστολος Παύλος διακηρύσσει: «Εμοί δε μη γένοιτο καυχάσθαι ει μη εν τω σταυρώ του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, δι' ου εμοί κόσμος εσταύρωται καγώ τω κόσμω».

Ο άγιος απόστολος Πέτρος καταδικάστηκε σε θάνατο σταυρικό, όπως ο Κύριος. Τόσο τιμούσε όμως το σημείο του σταυρού, ώστε ικέτευε τους δημίους του: «Δεν είμαι άξιος να με σταυρώσετε όρθιο, όπως τον Χριστό μου. Εκείνος σταυρώθηκε έτσι για να βλέπει στη γη, επειδή θα πήγαινε στον άδη να ελευθερώσει τις ψυχές, που βρίσκονταν εκεί. Εμένα όμως να με σταυρώσετε με το κεφάλι κάτω, για να βλέπω τον ουρανό, όπου πρόκειται να πάω.»

Ο άγιος απόστολος Ανδρέας ο πρωτόκλητος, όταν αντίκρουσε τον σταυρό του μαρτυρίου του (σχήματος Χ), αναφώνησε με δέος και συγκίνηση: «Χαίρε, σταυρέ, που με το σώμα του Χριστού αγιάστηκες και με τα μέλη του, σαν με μαργαριτάρια, στολιστήκες! Πριν καρφωθεί επάνω σου ο Κύριός μου, ήσουν φοβερός για τους ανθρώπους. Τώρα όμως όλοι οι πιστοί γνωρίζουν πόση χάρη είναι κρυμμένη μέσα σου. Άφοβα και χαρούμενα σε πλησιάζω. Πρόθυμα δέξου με κι εσύ, τον μαθητή του εσταυρωμένου Χριστού... Ω μακάριε και παμπόθητε σταυρέ, πάρε με από τους ανθρώπους και παράδωσέ με στον Δάσκαλό μου!».

Την αρχαιότητα της χρήσεως του σημείου του σταυρού επιβεβαιώνει και ένας από τους μεγάλους απολογητές, ο Τερτυλλιανός (περίπου 160-220 μ.Χ.), που γράφει: «Οπουδήποτε κι αν πρόκειται να φθάσουμε, για οπουδήποτε κι αν πρέπει να ξεκινήσουμε, όταν φθάνουμε και όταν ξεκινούμε, όταν βάζουμε τα παπούτσια μας, όταν πλενόμαστε, όταν τρώμε, όταν ανάβουμε το λυχνάρι, όταν πέφτουμε στο κρεβάτι, όταν καθόμαστε στο σκαμνί, όταν αρχίζουμε κάποια συζήτηση, κάνουμε στο μέτωπό μας το σημείο του σταυρού» (De corona 3,11).

Γ'. Ο Θεός φανερώνει με υπερφυσικά γεγονότα τη δύναμη του Τιμίου Σταυρού

Ο ίδιος ο Κύριος, με υπερφυσικά γεγονότα και θαυμαστές αποκαλύψεις, φανέρωσε σε διάφορες περιστάσεις, με τρόπο κραυγαλέο, πως το σημείο του σταυρού αποτελεί το σύμβολό Του και το αήττητο τρόπαιο των πιστών. Θ' αναφερθούμε σ' ελάχιστα παραδείγματα από τ' αναρίθμητα που διασώζουν η εκκλησιαστική ιστορία, οι άγιοι Πατέρες και τα Συναξάρια.

1. Ο γνωστός εκκλησιαστικός ιστορικός Ευσέβιος Καισαρείας (+340), σύγχρονος του αγίου Κωνσταντίνου του Μεγάλου, περιγράφει εναργέστατα και αδιάψευστα το πασίγνωστο περιστατικό της εμφανίσεως του φωτεινού σταυρού στον Μ. Κωνσταντίνο με την επιγραφή «εν τούτω νίκα», και μάλιστα μέρα μεσημέρι, με μάρτυρες όλους τους άνδρες του στρατεύματός του.

2. Εκτός από την παραπάνω υπερφυσική φανέρωση του σημείου του σταυρού, έγινε και μία άλλη, πάλι μπροστά σε αναρίθμητους αυτόπτες μάρτυρες, όταν βασιλιάς ήταν ο Κωνσταντίνος, γιος του αγίου Κωνσταντίνου, και αρχιεπίσκοπος Ιεροσολύμων ο άγιος Κύριλλος. [Το θαύμα διηγείται ο ίδιος ο άγιος Κύριλλος στον βασιλιά](#) με μία επιστολή του, στην οποία αναφέρει ότι την ημέρα εκείνη (7 Μαΐου του 346 μ.Χ., την περίοδο της Πεντηκοστής), γύρω στην τρίτη ώρα (9 π.μ.), φάνηκε στον ουρανό το σημείο του τιμίου σταυρού, τεράστιο, ολοφώτεινο, εκτεινόμενο από τον άγιο Γολγοθά μέχρι το Όρος των Ελαιών. Δεν το είδαν ένας και δυο, αλλά όλοι οι κάτοικοι των Ιεροσολύμων. Και δεν φάνηκε για μία στιγμή μόνο, αλλά για ώρες πολλές κρεμόταν στο στερέωμα. Και ήταν τόσο λαμπρό, ώστε ξεπερνούσε στη λάμψη τις ακτίνες του ηλίου, γι' αυτό και μπορούσαν να το δουν φανερά μέρα μεσημέρι. Βλέποντας αυτό το θαύμα ο λαός της πόλεως έτρεξε στον ναό της Αναστάσεως. Όλοι έσπευσαν να δοξάσουν μ' ένα στόμα τον Κύριό μας Ιησού Χριστό, έχοντας τώρα διδαχθεί από τα ίδια τα πράγματα ότι το πανευσεβές δόγμα των χριστιανών δεν στηρίζεται σε ανθρώπινη σοφία, που πείθει με τα λόγια

και τη λογική, αλλά στις αποδείξεις, που δίνουν τα πνευματικά χαρίσματα και οι θαυματουργικές δυνάμεις. Και το δόγμα δεν κηρύσσεται μόνο από ανθρώπους, αλλά μαρτυρείται και από τον ίδιο τον Θεό, από τον ουρανό.

Την ανάμνηση «του εν ουρανών φανέντος σημείου του Τιμίου Σταυρού» εορτάζει η Εκκλησία μας στις 7 Μαΐου, ημέρα της εμφανίσεώς του.

3. Ο άγιος μεγαλομάρτυς Ευστάθιος (20 Σεπτεμβρίου) αξιώθηκε να δει ένα θαυμαστό όραμα, χάρη στο οποίο μεταστράφηκε από την ειδωλολατρία στη χριστιανική πίστη. Συνετός, εγκρατής, φιλόανθρωπος και φιλοδίκαιος, αν και ειδωλολάτρης, ο άγιος Ευστάθιος (που λεγόταν τότε Πλακίδας) είλκυσε πάνω του τη χάρη του Χριστού, που του αποκαλύφθηκε με παράδοξο τρόπο. Συγκεκριμένα, ενώ μια μέρα κυνηγούσε στο δάσος, βλέπει από μακριά ένα ωραιότατο και μεγαλόσωμο ελάφι, που, ενώ έφευγε, έστρεφε κάθε τόσο το κεφάλι και τον παρατηρούσε κατάματα. Ο άγιος σπιρούνησε το άλογό του για να το φτάσει, αλλά δεν μπόρεσε. Έτρεξαν πίσω του και οι σύντροφοί του, αλλά μάταια. Μετά από ώρα αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την προσπάθεια, γιατί τα άλογά τους είχαν εξαντληθεί. Μόνο ο άγιος επέμεινε να καλπάζει πίσω από το ακούραστο ελάφι. Τελικά, καταϊδρωμένοι αυτός και το άλογό του, έφτασαν μπροστά σ' ένα μεγάλο χάσμα. Το ελάφι εύκολα πήδηξε απέναντι, όπου στάθηκε και κοίταζε τον άγιο. Το άλογο όμως δεν μπορούσε να πηδήξει, και αναγκάστηκε να σταματήσει. Τότε, με απεριγράπτη έκπληξη, βλέπει ο άγιος ανάμεσα στα κέρατα του ελαφιού έναν υπέρλαμπρο φωτεινό σταυρό, που έφερε τον εσταυρωμένο Κύριο, και ακούει μία φωνή να του λέει: «Γιατί, Πλακίδα, με κυνηγάς; Εγώ είμαι ο Χριστός, που δεν με γνωρίζεις, αλλά μ' ευαρεστείς με τα καλά σου έργα. Για χάρη σου λοιπόν φάνηκα πάνω σ' αυτό το ελάφι. Οι ελεημοσύνες και οι καλές σου πράξεις μ' ευχαρίστησαν. Γι' αυτό κι εγώ σου φανερώθηκα, γιατί δεν είναι δίκαιο ένας άνθρωπος σαν κι εσένα να μη γνωρίζει την αλήθεια...». Αυτά και άλλα πολλά του είπε ο Κύριος, πριν τον στείλει στον επίσκοπο του τόπου, ο οποίος τον βάπτισε μαζί με ολόκληρη την οικογένειά του, δίνοντάς του το όνομα Ευστάθιος.

Τρία από τα αναρίθμητα παραδείγματα θεϊκών αποκαλύψεων, σχετικά με το σημείο του σταυρού, είναι όσα αναφέραμε πιο πάνω, με τα οποία διδασκόμαστε ότι το σημείο αυτό είναι η σφραγίδα του Χριστού.

Δ'. Το σημείο του Σταυρού θαυματουργεί

Για να αιτιολογηθεί με περισσότερα στοιχεία η τιμή, που αποδίδει στον σταυρό η Εκκλησία, και για να φανεί παραστατικά η δύναμη του σημείου του σταυρού, ως σημείου του Χριστού, θα διηγηθούμε παρακάτω μερικά σποραδικά θαύματα -τα πιο πολλά από τους Βίους των αγίων- που έγιναν κατά καιρούς μ' αυτό το πανίερο σύμβολο.

Ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος (26 Σεπτεμβρίου) θεράπευσε στην Πάτμο τον παράλυτο ειδωλολάτρη ιερέα του Απόλλωνα, σφραγίζοντάς τον με το σημείο του σταυρού.

Ο άγιος Αντώνιος ο Μέγας (17 Ιανουαρίου), θέλοντας να καταισχύνει κάποιους ειδωλολάτρες σοφούς, που πήγαν να τον πειράξουν, έφερε μπροστά τους μερικούς δαιμονισμένους και είπε: «'Η καθαρίστε τους εσείς με τους συλλογισμούς σας και μ' οποιαδήποτε άλλη τέχνη ή μαγεία θέλετε, επικαλούμενοι τα είδωλά σας, ή, αν δεν μπορείτε, παραιτηθείτε από την πολεμική εναντίον μας, και θα δείτε τη δύναμη του σταυρού του Χριστού!». Και την ίδια στιγμή επικαλέστηκε τον Κύριο, σφραγίζοντας τους δαιμονισμένους τρεις φορές με το σημείο του σταυρού. Αμέσως εκείνοι ελευθερώθηκαν από τα δαιμόνια και σηκώθηκαν θεραπευμένοι, δοξάζοντας τον Θεό.

Όταν ο άγιος Επιφάνιος, αρχιεπίσκοπος Κύπρου (12 Μαΐου) ήταν ακόμα μικρό δεκάχρονο παιδί, ένα ατίθασο μοσχάρι τον τραυμάτισε σοβαρά στον μηρό και τον έριξε χάρω, ανίκανο πια να σηκωθεί. Τότε ένας ευσεβής χριστιανός, ο Κλεόβιος, τον σταύρωσε τρεις φορές στο χτυπημένο μέλος, και αμέσως ο μικρός Επιφάνιος γιατρεύτηκε και σηκώθηκε. Ο ίδιος ο άγιος, πολύ αργότερα, σταύρωσε τρεις φορές επίσης τη θυγατέρα του βασιλιά της Περσίας, και την απάλλαξε αυτοστιγμεί από το δαιμόνιο, που τη βασάνιζε.

Ο άγιος Βασίλειος ο Μέγας (1 Ιανουαρίου), όταν ο αρειανός βασιλιάς Ουάλης διέταξε να παραδοθεί ο καθεδρικός ναός της Νίκαιας στους αρειανούς, ζήτησε ν' αφήσουν τον Θεό ν' αποφανθεί για το ζήτημα. Πρότεινε να κλείσουν τον ναό, κι έπειτα να προσευχηθούν, τόσο οι αρειανοί, όσο και οι ορθόδοξοι. Κι αν ανοίξει με την προσευχή των ορθοδόξων, να παραμείνει σ' αυτούς. Αλλιώς, αν δηλαδή ανοίξει με την προσευχή των αρειανών ή ακόμα κι αν δεν ανοίξει καθόλου, να τον πάρουν οι αρειανοί. Έτσι κι έγινε. Αλλά οι προσευχές των αιρετικών δεν καρποφόρησαν. Αντίθετα, μόλις ο άγιος Βασίλειος σχημάτισε τρεις φορές το σημείο του σταυρού πάνω στην κλειστή πύλη του ναού, λέγοντας, «Ευλογητός ο Θεός των χριστιανών εις τους αιώνας των αιώνων», αμέσως έσπασαν οι μοχλοί κι ανοίχτηκαν τα θυρόφυλλα. Έτσι η εκκλησία παρέμεινε στους ορθοδόξους.

Η αγία Βασίλισσα (3 Σεπτεμβρίου), όταν ο ηγεμόνας της Νικομηδείας Αλέξανδρος την έριξε μέσα σ' ένα καμίνι, σφραγίστηκε με το σημείο του σταυρού, και δεν πειράχτηκε καθόλου από τη φωτιά.

Με το σημείο του σταυρού γιάτρευε όλους τους αρρώστους, που έτρεχαν κοντά του, για να βρουν την υγεία τους, ο άγιος Θαλλέλαιος (20 Μαΐου).

Με το σημείο του σταυρού ο όσιος Ανδρέας ο διά Χριστόν σαλός (28 Μαΐου) και ο άγιος Ζαχαρίας ο σκυτοτόμος (17 Νοεμβρίου) άνοιγαν τις νύχτες τις κλειδωμένες πύλες των εκκλησιών της Κωνσταντινουπόλεως, όπου πήγαιναν και προσεύχονταν κρυφά από τους ανθρώπους, και με τον ίδιο τρόπο τις έκλειναν πάλι, φεύγοντας.

Αλλά δεν έχουν τέλος τα θαύματα του σταυρού!

Ένα διαρκές, επαναλαμβανόμενο θαύμα είναι αυτό του αγιασμού. Μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία, η Κιβωτός της Αληθείας, έχει αυτό το θείκό δώρο και προνόμιο. Μόνο η Εκκλησία μας έχει αγιασμό. Με τη σταυροειδή ευλογία του ιερέως και την τριπλή σταυροειδή βύθιση του σταυρού στο νερό, αυτό αγιάζεται και γίνεται «ιαματικόν ψυχών και σωμάτων, και πάσης αντικειμένης δυνάμεως αποτρεπτικόν», ενώ, επιπλέον, παραμένει ακέραιο και αναλλοίωτο μέσα στον χρόνο!

Έχει δίκαιο λοιπόν ο άγιος Ιωάννης της Κρονστάνδης, όταν γράφει: «Ο σταυρός είναι εικόνα του εσταυρωμένου Χριστού, του Υιού του Θεού. Γι' αυτό και το σημείο του, και η σκιά του ακόμα μόνη, προκαλούν τρόμο στους δαίμονες, επειδή είναι το σημείο του Χριστού, επειδή είναι η σκέπη του Εσταυρωμένου. Γι' αυτό αρκεί να βυθίσει κανείς τον σταυρό στο νερό, για να το αγιάσει. Μετά απ' αυτό το νερό γίνεται ιαματικό, και διώχνει τα δαιμόνια.»

Η αξία του σημείου του Τιμίου Σταύρου και η ανάγκη συχνότατης χρήσης του από τους πιστούς

Με όλα όσα πολύ συνοπτικά εκθέσαμε ως εδώ αιτιολογείται και κατανοείται απόλυτα η μεγάλη τιμή, με την οποία περιβάλλει η Εκκλησία μας το σημείο του σταυρού, καθώς και η συχνότατη χρήση του, τόσο στη θεία λατρεία, όσο και στην καθημερινή ζωή των πιστών:

Σ' όλες τις κινήσεις του λειτουργού, κατά την τέλεση της θείας Λειτουργίας, από το «Ευλογημένη η Βασιλεία» μέχρι το «Δι' ευχών», κυριαρχεί το σημείο του σταυρού.

Σ' όλες τις λατρευτικές πράξεις και τελετές, όπου γίνεται λόγος για ευλογία, κατά την άγραφη παράδοση της Εκκλησίας πρέπει να σχηματίζεται από τον ιερέα «σταυρού τύπος».

Όπου κι αν στρέψει κανείς το βλέμμα του, μέσα κι έξω από τον ορθόδοξο ναό, θα δει το σημείο του σταυρού αποτυπωμένο: στη ναοδομία, στην εικονογραφία, στην εκκλησιαστική διακοσμητική, στα λειτουργικά βιβλία, στα ιερά άμφια και σκεύη...

Αλλά και στην καθημερινή μας ζωή όλοι οι πιστοί διαφυλάσσουμε, ως πολύτιμη πνευματική και αγιαστική παρακαταθήκη, την ιερή συνήθεια της χρήσεως του σημείου του σταυρού.

Οι ευσεβείς χριστιανοί κάνουν πολύ συχνά τον σταυρό τους: Το πρωί, που σηκώνονται από τον ύπνο· στη διάρκεια όλων των προσευχών τους· όταν φεύγουν από το σπίτι τους· όταν περνούν μπροστά από ιερούς ναούς· όταν τελειώνουν την εργασία· πριν πουν νερό ή άλλο ποτό· πριν από το φαγητό· μετά το φαγητό· πριν κατακλιθούν για ύπνο· όταν ακούσουν, είτε ευχάριστη, είτε δυσάρεστη είδηση... Σε κάθε περίπτωση, το σημείο του σταυρού!... Η ημέρα του πιστού αρχίζει -και πρέπει ν' αρχίζει- με τον σταυρό και τελειώνει με τον σταυρό! Αλλά και αντίστροφα, η νύχτα του αρχίζει και τελειώνει πάλι με τον σταυρό!

Πολλές φορές επίσης οι χριστιανοί καταφεύγουν στον ναό, αναζητώντας τον ιερέα, για να τους «σταυρώσει», δηλαδή να τους ευλογήσει σταυροειδώς (είτε με σταυρό, είτε με άλλο ιερό σκεύος ή άμφιο), προκειμένου να ενισχυθούν εναντίον των πειρασμών ή ν' ανακουφιστούν από κάποια ασθένεια.

Τόσο μεγάλη είναι η δύναμη του σημείου του σταυρού, σημείου του παντοδυνάμου Υιού του Θεού. Τόσο μεγάλη η χάρη, που περικλείει μυστικά μέσα του! Όπως συνοπτικά και παραστατικά διατυπώνει ο άγιος Μακάριος Μόσχας († 1563), «πολλές φορές ένα και μόνο σημείο του σταυρού, που γίνεται με πίστη και έντονα βιώματα, είναι ισχυρότερο από πολλά λόγια προσευχής μπροστά στον θρόνο του Υψίστου. Σ' αυτό υπάρχει το φως, που καταυγάζει την ψυχή, η ιαματική δύναμη, που θεραπεύει τα ασθενήματα των ψυχών και των σωμάτων, η μυστική δύναμη, που αντιδρά σε κάθε βλάβη. Ταράζουν την ψυχή σου ακάθαρτοι λογισμοί και επιθυμίες; Περιτειχίσου με το σημείο του σταυρού, διπλασίασε και τριπλασίασε αυτό το τείχος, και οι ακάθαρτοι λογισμοί θα δαμαστούν. Κατατυραννιέται η καρδιά σου από τη μελαγχολία και τη θλίψη; Σε κυριεύει ο φόβος ή σε περιστοιχίζουν οι πειρασμοί; Αισθάνεσαι τις πονηρίες των αοράτων εχθρών; Κατάφυγε σ' αυτή τη δύναμη του σταυρού, και η ειρήνη της ψυχής θα ξαναγουρίσει, οι πειρασμοί θα απομακρυνθούν, η παρηγορία της χάριτος του Θεού και η πνευματική ευφροσύνη θα πλημμυρίσουν την καρδιά σου.» *όταν αρχίζουν κάποια εργασία*

Γιατί δεν απολαμβάνουμε πάντοτε την ευλογία του σημείου του Τιμίου Σταυρού;

Μετά απ' αυτά όμως εύλογα μας γεννιέται το ερώτημα: Αν έχει τόση χάρη και τόση δύναμη το σημείο του σταυρού, γιατί δεν μπορούμε κι εμείς όλοι ν' απολαύσουμε πάντοτε τις ευλογίες και τις δωρεές του;

Δεν είναι δύσκολη η απάντηση: Επειδή δεν το χρησιμοποιούμε σωστά, όπως πρέπει, όπως θέλει ο Θεός και η Εκκλησία. Θ' αναφερθούμε ενδεικτικά μόνο σε τέσσερις αιτίες:

- **α)** Ίσως επειδή είμαστε ολιγόπιστοι και χλιαροί. Δεν κάνουμε το σημείο του σταυρού με ζωντανή πίστη στον εσταυρωμένο Κύριο και στη δύναμη της χάριτος του σταυρού Του.
- **β)** Ίσως επειδή δεν έχουμε ταπεινοφροσύνη. Έτσι, αν ο Κύριος ενεργοποιήσει τη δύναμη του σημείου του σταυρού Του, υπάρχει κίνδυνος να πέσουμε σε υπερηφάνεια, θεωρώντας τις συνέπειες αυτής της θείας δυνάμεως ως δικά μας κατορθώματα.
- **γ)** Ίσως για τη σκληροκαρδία, την αμαρτωλότητα και την αμετανοησία μας. Όπως λέει χαρακτηριστικά ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, πρέπει, «να έχωμεν το χέρι μας καθαρών από αμαρτίες και αμόλυντο, και τότε, ωσάν κάνωμεν τον σταυρόν, κατακαίεται ο διάβολος και φεύγει. Είδε και είμεσθεν μεμολυσμένοι με αμαρτίες, δεν πιάνεται ο σταυρός, όπου κάνωμεν... [και τότε] οι δαίμονες δεν φοβούνται.»
- **δ)** Τέλος, ίσως επειδή δεν κάνουμε το σημείο του σταυρού σωστά, με τον τρόπο που μας έχει παραδώσει η αγία Εκκλησία μας, προσβάλλοντας έτσι την ιερότητά του και τον ίδιο τον Κύριο.

Αυτό το τελευταίο πρέπει να το προσέξουμε πολύ. Πάρα πολύ. Όλοι μας -κληρικοί, μοναχοί και λαϊκοί- είμαστε ένοχοι, άλλος λίγο, άλλος πολύ, για απρόσεκτη ή μηχανική ή και ασεβή εκτέλεση του σημείου του σταυρού πάνω στο σώμα μας.

Ορισμένοι κινούν βιαστικά το χέρι πάνω στο στήθος ή και στον αέρα, χωρίς ν' ακουμπούν καθόλου το σώμα τους, άλλοτε σχηματίζοντας τρίγωνο ή Χ, και άλλοτε παίζοντας, θαρρείς, κιθάρα. Πώς να χαρακτηρίσει κανείς μια τέτοια άσκοπη και ακατανόητη κίνηση, που φτάνει στα όρια της βλασφημίας; Βαρύς, μα αληθινός, είναι ο λόγος του ιερού Χρυσοστόμου, που γράφει κάπου ότι ο ίδιος ο διάβολος κινεί το χέρι των απρόσεκτων αυτών χριστιανών, για να χλευάσει το πανίερο σύμβολο του τιμίου σταυρού και για να κολάσει τους ίδιους!

Κάποιοι χριστιανοί πάλι πέφτουν σε άλλο σφάλμα. Είναι εκείνοι που έρχονται στην εκκλησία, στέκονται συνήθως σε εμφανή σημεία, και εκεί, μπροστά σε όλους, με κούφια επιδεικτικότητα, λυγίζουν τη μέση σε βαθιές μετάνοιες, απλώνουν ανεξέλεγκτα τα χέρια πέρα-δώθε και σταυροκοπιούνται με κινήσεις πληθωρικές, αδιάκριτες, κάποτε μάλιστα και γελοίες...

Υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία χριστιανών, που αποφεύγουν εντελώς να κάνουν το σημείο του σταυρού, και μάλιστα δημόσια. Είναι εκείνοι, που ντρέπονται να ομολογήσουν την πίστη τους στον Χριστό και στον σταυρό Του. Φοβούνται την ειρωνεία, την περιφρόνηση, τη χλεύη των ανθρώπων του κόσμου. Αγαπούν, όπως γράφει ο άγιος ευαγγελιστής Ιωάννης, «την δόξαν των ανθρώπων μάλλον ήπερ την δόξαν του Θεού». Αν ανήκουμε σ' αυτούς, ας θυμηθούμε την παραγγελία του αγίου αποστόλου Παύλου, «μη συσχηματίξεσθε τω αιώνι τούτῳ», καθώς και τη σοβαρή προειδοποίηση του ίδιου του Κυρίου, «πας ουν όστις ομολογήσει εν εμοί έμπροσθεν των ανθρώπων, ομολογήσω καγώ εν αυτώ έμπροσθεν του πατρός μου του εν ουρανοίς όστις δ' αν αρνήσηται με έμπροσθεν των ανθρώπων, αρνήσομαι αυτόν καγώ έμπροσθεν του πατρός μου του εν ουρανοίς.» Και, πέρα απ' αυτά, ας συνειδητοποιήσουμε ότι στερούμε τον εαυτό μας και από ένα πανίσχυρο όπλο κατά των πειρασμών, των παθών, των ασθενειών και των δαιμόνων. Ας προσέξουμε τί μας συμβουλεύει ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων: «Μη ντρέπομαστε τον σταυρό του Χριστού. Κι αν άλλος ντρέπεται και τον κρύβει, εσύ κάνε φανερά τον σταυρό

σου, για να δουν οι δαίμονες το σημείο αυτό του βασιλιά Χριστού, και να φύγουν μακριά, τρέμοντας. Κάνε μάλιστα το σημείο του σταυρού συχνά, είτε τρως, είτε πίνεις, είτε κάθεσαι, είτε ξαπλώνεις, είτε σηκώνεσαι, είτε μιλάς, είτε περπατάς, δηλαδή σε κάθε περίπτωση. Γιατί όποιος σταυρώνεται εδώ στη γη, βρίσκεται νοερά πάνω στον ουρανό... Είναι μεγάλο το φυλακτήριο. Δωρεάν το παίρνουν οι φτωχοί και άκοπα οι άρρωστοι, επειδή η χάρη του προέρχεται από τον Θεό. Σημάδι είναι των πιστών και φόβος των δαιμόνων.»

Πώς κάνουμε σωστά το σημείο του Σταυρού;

Πώς όμως θα γίνει και για μας φυλακτήριο το σημείο του σταυρού; Πώς θα γίνει στα χέρια μας φόβητρο των δαιμόνων; Αν το κάνουμε σωστά! Αν το κάνουμε, όπως μας παραδίδει και μας διδάσκει η αγία Εκκλησία μας, δηλαδή με πίστη, ευλάβεια, συναίσθηση, ιεροπρέπεια, ταπείνωση και διάκριση.

Πώς δηλαδή;

Αρχικά ενώνουμε τα τρία πρώτα δάκτυλα του δεξιού χεριού, ομολογώντας έτσι την πίστη μας σ' ένα Θεό, που είναι ταυτόχρονα και τρεις υποστάσεις, τρία πρόσωπα -ο Πατήρ, ο Υιός και το Άγιον Πνεύμα-, ομοούσια, ενωμένα μεταξύ τους «αχωρίστως» και «αδιαιρέτως». Τα άλλα δύο δάκτυλα, που ακουμπούν στην παλάμη, συμβολίζουν τις δύο φύσεις, δύο θελήσεις και δύο ενέργειες του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, δηλαδή τη θεία και την ανθρώπινη. Μ' αυτό τον τρόπο κάνουμε μια συμβολική ομολογία της ορθοδόξου πίστεώς μας, που βάσεις και θεμέλιά της αποτελούν το τριαδολογικό και το χριστολογικό δόγμα.

Μετά φέρνουμε το χέρι στο μέτωπο, τη σωματική περιοχή της διανοητικής λειτουργίας, φανερώνοντας έτσι ότι αγαπούμε τον Θεό μ' όλη τη διάνοιά μας, και ότι αφιερώνουμε σ' Αυτόν όλες τις σκέψεις μας.

Το χέρι έρχεται κατόπιν στην κοιλιά. Έτσι δηλώνουμε συμβολικά ότι προσφέρουμε στον Κύριο όλες τις επιθυμίες μας και όλα τα συναισθήματά μας.

Τέλος, φέρνουμε το χέρι στους ώμους, πρώτα στον δεξιό και μετά στον αριστερό, ομολογώντας έτσι ότι και κάθε σωματική μας δραστηριότητα ανήκει σ' Εκείνον.

Μια άλλη συμπληρωματική ερμηνεία, θεολογικώτατη μέσα στην απλότητα της, μας δίνει στην πέμπτη διδαχή του ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: «Ακούσατε, χριστιανοί μου, πώς πρέπει να γίνεται ο σταυρός και τί σημαίνει. Μας λέγει το άγιον Ευαγγέλιον πως η αγία Τριάς, ο Θεός, δοξάζεται εις τον ουρανόν περισσότερο από τους αγγέλους. Τί πρέπει να κάμης και εσύ; Σμίξεις τα τρία σου δάκτυλα με το δεξιόν το χέρι σου και, μην ημπορώντας να ανεβής εις τον ουρανόν να προσκύνησης, βάνεις το χέρι σου εις το κεφάλι σου, διότι το κεφάλι σου είναι στρογγυλό και φανερώνει τον ουρανόν, και λέγεις με το στόμα: Καθώς εσείς οι άγγελοι δοξάζετε την αγίαν Τριάδα εις τον ουρανόν, έτσι και εγώ, ως δούλος ανάξιος, δοξάζω και προσκυνώ την αγίαν Τριάδα. Και καθώς αυτά τα δάκτυλα είναι τρία -είναι ξεχωριστά, είναι και μαζί- έτσι είναι και η αγία Τριάς, ο Θεός, τρία πρόσωπα και ένας μόνος Θεός. Κατεβάζεις το χέρι σου από το κεφάλι σου και το βάνεις εις την κοιλίαν σου και λέγεις: Σε προσκυνώ και σε λατρεύω, Κύριέ μου, ότι κατεδέχθης και εσαρκώθης εις την κοιλίαν της Θεοτόκου διά τας αμαρτίας μας. Το βάζεις πάλιν εις τον δεξιόν σου ώμον και λέγεις: Σε παρακαλώ, Θεέ μου, να με συγχωρήσης και να με βάλης εις τα δεξιά με τους δικαίους. Βάνοντάς το πάλι εις τον αριστερόν ώμον, λέγεις: Σε παρακαλώ, Κύριε μου, μη με βάλης εις τα αριστερά με τους αμαρτωλούς. Έπειτα, κύπτοντας κάτω εις την γην: Σε δοξάζω, Θεέ μου, σε προσκυνώ και σε λατρεύω ότι, καθώς εβάλθηκες εις τον τάφον, έτσι θα βαλθώ και εγώ. Και όταν σηκώνεσαι ορθός, φανερώνεις την Ανάστασιν, και λέγεις: Σε δοξάζω, Κύριε μου, σε προσκυνώ και σε λατρεύω, πως

αναστήθηκες από τους νεκρούς, διά να μας χαρίσης την ζωήν την αιώνιον. Αυτό σημαίνει ο πανάγιος σταυρός.»

Συμπέρασμα

Όπως διαπιστώνουμε από τα παραπάνω, το σημείο του σταυρού κλείνει μέσα του όλα τα σωτηριώδη γεγονότα, που οικονομήσε η άπειρη αγάπη του Θεού για τον «πεπτωκότα» άνθρωπο. Γι' αυτό ακριβώς είναι σημείο σωτήριο, σημείο ζωοποιό, σημείο αγιαστικό, «νικοποιόν όπλον» (άγιος Σωφρόνιος Ιεροσολύμων), «των κακών αλεξιτήριον» (άγιος Γρηγόριος Νύσσης), «κεφάλαιον των αγαθών απάντων» (άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος) για τους χριστιανούς. Ας το χρησιμοποιούμε λοιπόν, όσο μπορούμε πιο συχνά, αγιάζοντας μ' αυτό κάθε πτυχή της καθημερινής και της πνευματικής μας ζωής.

**«Σταυρός, ο φύλαξ πάσης της οικουμένης
Σταυρός, η ωραιότης της Εκκλησίας
Σταυρός, βασιλέων το κραταίωμα
Σταυρός, πιστών το στήριγμα
Σταυρός, αγγέλων η δόξα
και των δαιμόνων
το τραύμα»**

(Εξαποστειλάριο)

* Το κείμενο παρεχωρήθη ευγενώς υπό της Ι. Μ. Παρακλήτου (Ωρωπός-Αττικής), την οποία και ευχαριστούμε.

**ΠΗΓΗ: «ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ
ΚΑΙ
ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ»**

**ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ
ΚΥΠΡΟΣ**

[Ιερά Μονή Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου](#)

Powered by active³ CMS - 13/9/2009 3:00:24 μμ